

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/2163, 2023/2315
Toplantı Tarihi/Sayısı : 8.5.2024/41
Karar Numarası : 2024/447
Başvuran : A. C. İ.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Kayseri 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın; bulunduğu ceza infaz kurumunda sayımın insan onuruna aykırı bir şekilde yapıldığı, darp edildiği, olaya ilişkin belgeler arasında tutarsızlık bulunduğu, sağlık kuruluşuna nakledilirken kahvaltı etmesine ve mevsim koşullarına uygun kıyafet almasına izin verilmediği, mevzuata aykırı şekilde geçici koğuşa alındığı, geçici koğuştaki fiziksel koşulların ısınma, hijyen, beslenme ve telefonla görüşme açılarından yetersiz olduğu iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle:

a. 20/6/2023 tarihinde saat 08.50 civarında yapılan sabah sayımının yaklaşık 30-45 saniye sürdüğünü, sayımın insan onuruna aykırı şekilde mahpuslara saydırma yöntemiyle yapıldığını,

b. Sayım kısa sürmesine rağmen infaz ve koruma memurlarının sayımda vaktinde hazır olmadığını söylediğini, bunun üzerine infaz ve koruma memurlarına tavır ve söylemlerini düzeltmeleri yönünde tavsiyede bulunduğunu, tartışma esnasında infaz ve koruma başmemurunun olay hakkında herhangi bir bilgisi olmaksızın infaz ve koruma memurlarına "*alın bunu!*" şeklinde emir verdiğini,

c. Kendisine darp ve cebir uygulanarak koğuştan çıkarıldığını, zor kullanılmadan önce herhangi bir uyarıda bulunulmadığını, koğuşların bulunduğu koridorda kolları bükülmek ve duvara doğru döndürülmek suretiyle bekletildiğini, memurlara karşı direnmeyeceğini bildirmesine rağmen uygulamanın devam ettirildiğini, koğuştan Kurum müdürlerinin de bulunduğunu ve müdürlerin uygulamaya devam edilmesi yönünde emir verdiğini,

ç. Olay hakkında başlatılan disiplin soruşturması kapsamında düzenlenen olay tutanağı ile alınan ifadeler arasında tutarsızlıkların bulunduğunu, tutanakta; sayım alındığı halde kendisinin sayımda hazır bulunmadığı, sayım güvenliğinin sağlanması gerekçesiyle zor kullanıldığı belirtilmişse de disiplin soruşturmasının bu fiillere dayanılarak yürütülmemiş olduğunu,

d. Kahvaltı etmesine ve hava koşullarına uygun giyim eşyaları almasına izin verilmeksizin darp-cebir muayenesine götürüldüğünü, mahkum kabul biriminde aşağılayıcı tutumların sürdürüldüğünü,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

e. Muayeneden döndükten sonra mevzuata göre koğuş değiştirme yetkisi Kurumun en üst amirine tanınmış olmasına rağmen yetkisi olmayan kişiler tarafından koğuşunun değiştirildiğini,

f. Fiziksel koşulları yetersiz olan geçici koğuşta 1 günden fazla süreyle barındırıldığını, bahsi geçen koğuşta; pencerenin tam olarak kapanmaması nedeniyle koğuşun içerisinin soğuk olduğunu, kendisine verilen yatağın ve battaniyenin temiz olmadığını, nevresim takımı ve yastık verilmediğini, bulaşık deterjanı, bulaşık süngeri, çatal, kaşık gibi ihtiyaçlarının giderilmediğini, koğuşta sandalye olmadığından yemek masasını koğuşun üst katındaki yatakhaneye taşıdığını ve ranzada oturarak yemek yediğini, yemek masasının temizliğini eşyalarından yırttığı kumaş parçasıyla yaptığını, koğuşta bulunan telefon kabininin elektriği kesilmiş olduğundan telefonla görüşme hakkını kullanamadığını iddia etmektedir.

3. Muhatap Kayseri 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

a. Kurum içerisindeki standart işleyişe devam edilebilmesi için sabah ve akşam sayımlarının gecikmeye mahal verilmeksizin tamamlanmasının gerektiği, sayım işleminin zamanında tamamlanabilmesi için mahpusların belirlenen sayım düzenine riayet etmelerinin gerektiği,

b. Sayımlar yapılırken güvenlik bakımından mahpusların sayım alınıncaya kadar mümkün olduğunca oda veya koğuşun uygun bölümlerinde ayakta ve sabit olarak beklemelerinin istenildiği, hava şartlarının kötüleşmesi halinde sayımların oda veya koğuşun içerisinde yapıldığı,

c. Mahpusların kendilerini sayarak sayım verme gibi bir zorunluluklarının bulunmadığı, sayım sırasında insan onuruna aykırı herhangi bir muamelenin yapılmadığı,

ç. Başvuranın barındırıldığı ... no.lu koğuşa 20/6/2023 tarihinde sabah sayımı alınmak üzere saat 08.57'de gidildiği, daha önceden anons yapılmasına rağmen mahpusların sayıma hazır olmadıklarının görüldüğü,

d. Koğuşta barındırılan mahpuslara sayıma zamanında hazır olmaları konusunda uyarılar yapılırken başvuranın, koğuştaki diğer mahpusları da galeyana getirecek bir üslupla; *"Sabah uyanır uyanmaz sayım düzeni mi alacağız? Sizi görür görmez bahçeye çıkıyoruz, daha ne istiyorsunuz? Yeterince askerlik yaptım ben."* şeklinde söylemlerde bulunduğu, kendisine üslubunun yanlış olduğunun söylendiği, ancak tutumunu devam ettirdiği,

e. Daha büyük bir olayın meydana gelmesine sebebiyet vermemek için başvuranın koğuştan çıkarılmasının istendiği, bu esnada diğer bir mahpusun, başvuranın koğuştan çıkarılmaması için görevli memurlara mukavemette bulunduğu,

f. Mahpusların agresif davranışlarda bulunması sebebiyle olayın daha fazla büyümemesi için müdahalede bulunularak her iki mahpusun da koğuştan çıkarıldığı,

g. Yapılan müdahalede başvurana herhangi bir şekilde darp uygulanmadığı, aynı tarihte farklı bir koğuşta da olay olduğu ve bu olaya karışanlar da aynı anda koridora çıkarıldığı için başvuranın duvar kenarında güvenli pozisyonda kısa bir süreliğine bekletildiği, sakinleştiğine kanaat getirilmesi üzerine kol ve bilek bölgelerinin serbest bırakıldığı, sonrasında darp-cebir raporu aldrılmak üzere Ceza İnfaz Kurumları Semt Polikliniğine sevk edildiği,

ę. Darp-cebir muayenesi sonrası Kuruma dönen başvuranın 20/6/2023 tarihinde Kurum Müdürünün talimatı ile geçici koğuş olan A-21 no.lu koğuşa yerleştirildiği, 21/6/2023 tarihinde İdare ve Gözlem Kurulunun kararı ile barındırıldığı ... no.lu koğuşa yeniden yerleştirildiği,

h. İnfaz ve koruma başmemurunun, acil durumlarda Kurum Müdürünün talimatı olmaksızın tedbir alma yetkisine sahip olduğu, bununla birlikte somut olayda başvuranın geçici odaya alınmasının Kurum Müdürünün talimatıyla gerçekteleştiği,

i. Yaşanılan olay üzerine disiplin soruşturması yapıldığı ve başvurana disiplin cezası verildiği, bu disiplin cezasının infaz hâkimliğince iptal edildiği, ilgili personel hakkında yapılan disiplin soruşturması neticesinde ise disiplin cezası verilmesine yer olmadığına dair karar verildiği,

i. 20/6/2023 tarihli olay tutanağı ile disiplin soruşturması kapsamında dosyaya eklenen evraklar arasında herhangi bir tutarsızlığın bulunmadığı,

j. Pencerelerin teknik personel tarafından düzenli olarak kontrol edildiği ve eksiklik bulunması durumunda eksikliğin giderildiği, dolayısıyla başvuranın barındırıldığı geçici koğuşun penceresinde iddia edildiği şekilde bir eksikliğin bulunmadığı, olayın haziran ayının son günlerinde gerçekleştiği, havanın soğuk olduğu ve mevsim koşullarına uygun kıyafet verilmediği iddialarının gerçeği yansıtmadığı,

k. Geçici oda ve koğuşlarda sürekli olarak battaniye, yastık ve nevresim takımı bulundurulduğu ve bunların düzenli olarak yıkandığı,

l. Kişisel bakım ve temizlik ürünlerini mahpusların kantinden temin etmelerinin gerektiği, başvuran geçici bir süre ile A-21 no.lu koğuşa yerleştirildiğinden yeme ve içme konusunda ihtiyaç duyduğu malzemelerin kendisine Kurum tarafından sağlandığı,

m. Başvuranın 19/6/2023 ile 25/6/2023 tarihleri arasında haftalık telefonla görüşme hakkının mevcut olduğu, bulunduğu koğuşun kabininden daha önceden istediği tarih ve saat aralığında telefonla görüşme imkanı bulunmasına rağmen bu hakkını kendi isteği ile 25/6/2023 tarihinde kullanmış olduğu ifade edilmektedir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle:

a. Sayım anonsu sonrası yatağından kalktığı ve hasta olmamak adına avluda değil içeride beklediği, infaz ve koruma memurlarının sayım için geldiğini görmesi üzerine bahçeye çıktığı ve sayımın kısa sürdüğü,

b. İnfaz ve koruma başmemurunun "*Anons gelmedi mi?*" şeklinde sorduğu soruya usulünce cevap verdiği ve bu sorunun uyarı olarak anlaşılması gerektiği,

c. Muhatap Kurum tarafından gönderilen yazılı görüşte kendisine darp uygulanmadığı ifade edilmişse de darp-cebir bulgusunun hekim raporu ile tespit edildiği,

ç. Kendisine karşı zor kullanmayı gerektiren bir durum mevcut olsa dahi olaydan haberdar olmayan bir başka infaz ve koruma başmemurunun aniden olaya dâhil olduğu ve yetkisiz olarak zor kullandığı,

d. Mevzuatta zor kullanma yetkisinin hangi durumlarda kullanılacağına ilişkin sınırların belirlenmiş olduğu ve kendisi hakkında yürütülen disiplin soruşturması kapsamında isnat edilen fiillerin zor kullanma yetkisinin kullanılması için gerekli olan sınırları aşmayan fiiller olduğu,

e. Sayımların, mahpusların sırayla birbirlerine yüzlerini dönerek sayması şeklinde yapıldığı,

f. Koğuş değiştirme tedbirinin soruşturma sırasında başvurulabilen bir tedbir olduğu, ancak somut olayda herhangi bir soruşturma başlatılmadan bu tedbirin uygulandığı, Kurum Müdürünün talimatının alındığı ifadesinin ise gerçeği yansıtmadığı, ayrıca tedbir uygulandıktan sonra bu hususun infaz hakimliğine bildirilmesi gerektiği,

g. Pencerelerin rutin olarak kontrol edilmediği, olayın gerçekleştiği tarihte infaz ve koruma memurlarının üzerlerinde mont olmasının havanın soğuk olduğunu gösterdiği,

ğ. Telefonla görüşme hakkını kullanmadığına ilişkin iddiasının yalnızca geçici koğuşta bulunduğu zaman dilimi için geçerli olduğu,

h. Olay sırasında kendisinin ve koğuştaki diğer mahpusların söz ve davranışlarına ilişkin olay tutanağında yer alan kayıtlarla disiplin soruşturması kapsamında personelden alınan ifadelerin birbirini tutmadığı ifade edilmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17'nci maddesinin birinci fıkrasına göre:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tâbi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Kurumun görevleri" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği" hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Karar türleri" başlıklı 65'inci maddesine göre:

"(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

10. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

11. Başvuru kapsamında iddia edilen hususlardan ilki, mezkûr tarihte yapılan sabah sayımı sırasında başvuranın haksız bir biçimde zor kullanılarak koğuş dışına çıkarıldığı ve bu sırada kendisinin darp edildiği, olayla ilgili olarak tutulan olay tutanağı ile disiplin soruşturması evrakı arasında çelişki olduğuna yöneliktir.

12. "Ceza infaz kurumu personeli bazen şiddete başvuran mahpusları kontrol altına almak için güç kullanmak ve istisnai durumlarda fiziksel olarak kısıtlayıcı gereçler kullanmak durumunda kalabilir. Bunlar, mahpusların kötü muamele görme olasılığı açısından yüksek riskli durumlardır ve bu yüzden özel önlemler alınmasını gerektirir. Üzerinde herhangi bir biçimde güç kullanılan mahpuslar, hemen muayene edilme ve gerekirse bir tıp doktoru tarafından tedavi edilme hakkına sahip olmalıdır. Söz konusu muayene tıp uzmanı dışındaki personelin duymayacağı ve tercihen göremeyeceği bir biçimde yapılmalı ve yapılan muayenenin sonuçları (mahpusun konuyla ilgili ifadesi ve doktorun bulguları dâhil) resmi olarak kaydedilmeli ve mahpusa isterse verilmelidir. Fiziksel olarak kısıtlayıcı gereçlerin kullanıldığı nadir durumlarda, mahpus sürekli ve gerektiği biçimde gözlem altında tutulmalıdır. Ayrıca

söz konusu gereçler mümkün olan en kısa sürede çıkarılmalıdır; bu gereçler kesinlikle ceza olarak kullanılmamalı veya kullanım süresi uzatılmamalıdır. Son olarak, mahpuslara karşı güç kullanılan bütün vakalar kaydedilmelidir.” (CPT, 2’nci Genel Rapor, CPT/Inf(92)3-part2, para. 53)

13. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), bir kötü muamelenin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)’nin 3’üncü maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için belli bir şiddet seviyesine ulaşması gerektiğini; bu asgari seviyenin göreceli olduğunu; vakadaki muamelenin niteliği ve bağlamı, icrasının şekli ve yöntemi, süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ve bazı durumlarda mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi koşullara bağlı olduğunu ifade etmektedir (AİHM, *Said Bouyid/Belçika*, B. No: 23380/09, 28/09/2015, para. 86).

14. AİHM’e göre, kötü muamele iddialarının uygun delillerle desteklenmesi gerekmektedir (AİHM, *Hildegard Klaas, Monika Klaas/Almanya*, B. No: 15473/89, 22/9/1993, para. 30). Mahkeme, bir delilin değerlendirilmesinde makul şüphenin ötesinde bir kanıtama standardını kabul etmekle birlikte böyle bir kanıtlamaya yeterince güçlü, açık ve tutarlı çıkarsamalardan veya aynı biçimde çürütülememiş karinelere de varılabileceğini eklemektedir (AİHM, *Kuzey İrlanda/Birleşik Krallık*, B. No: 5310/71, 18/1/1978, para. 161).

15. AİHM, başvuranın ceza infaz kurumunda görevli personel tarafından darp edildiği iddiasını içeren bir başvuruda, muhatap tarafından sunulan; *başvuranın, görevlinin meşru talimatına uymayı reddettiği ve tehdit edici bir tutum içerisinde olduğu, bu sebeple kendisine karşı meşru biçimde güç kullanıldığı* savunmasını kabul ederek tıbbi belgelerde başvuranın sol ön kolunda morluk olduğu tespit edilmiş ve başvuran belirli düzeyde maddi ve manevi acı çekmiş olsa da kendisine karşı uygulanan güç kullanımının aşırı olmadığı kanaatine varmıştır (AİHM, *Pavel Aleksandrovich Borodin/Rusya*, B. No: 41867/04, 6/11/2012, para. 119-121).

16. “Özgürlüğünden mahrum bırakılan bir kişiye yönelik, kendi eylem ve tavırları mutlaka kuvvet kullanılmasını gerektirmedikçe, zora başvurulması, insan onurunun zedelenmesi ve ilke olarak Anayasa’nın 17’nci maddesinin üçüncü fıkrasında öngörülen yasağın ihlal edilmesi sonucunu doğurabilir.” (AYM, *Cezmi Demir ve Diğerleri*, B. No: 2013/293, 17/7/2014, para. 92.)

17. 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik’in “Güvenlik ve gözetim servisi” başlıklı 10’uncu maddesinin sekizinci fıkrasına göre:

“İnfaz ve koruma başmemuru ile infaz ve koruma memuru, kurumun güvenliğini bozan firara teşebbüs, isyan, rehin alma, saldırı, yasaya veya düzenlemelere dayalı bir emre karşı aktif veya pasif fiziki direnme gibi olaylar ile 5237 sayılı Kanununun 25’inci maddesindeki meşru savunma ve zorunluluk hâli ortaya çıktığında kurum en üst amirinin izni ile zor kullanılabilir. Acil hâllerde tehlikenin ortadan kaldırılması amacıyla izin alınmaksızın da zor kullanılabilir. Durumu derhal en üst amire iletir. Zor kullanan personel gerekenden fazla kuvvet kullanamaz.”

18. Somut başvuru kapsamında incelenen güvenlik kamerası görüntüleri, darp-cebir raporu ve diğer evraktan; iddia konusu olayda sayım sırasında ortaya çıkan kargaşanın yatıştırılması için başvuranın ve diğer bir mahpusun ölçülü bir güç kullanımı ile koğuştan çıkarıldığı ve başvurana karşı herhangi bir darp fiilinin gerçekleştirilmediği anlaşılmıştır. Ayrıca, olaya ilişkin tutanak ile disiplin soruşturması evrakı arasında var olduğu iddia edilen çelişkilerin olayda kötü muamelenin mevcudiyetini ispat eder nitelikte olmadığı anlaşılmıştır. Bu doğrultuda, söz konusu iddia yönünden kötü muamele yasağının ihlaline varan bir uygulamanın bulunmadığı değerlendirilmiştir.

19. Başvuranın söz konusu olayla ilgili olarak iddia ettiği bir diğer husus, mahpuslara saydırma yöntemiyle yapılan sayımın insan onuruna aykırı olduğuna ilişkindir.

20. Mezkûr Yönetmelik’in “Arama, güvenlik tatbikatı ve sayım” başlıklı 34’üncü maddesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

“(…)

(8) *Sayımlar, yatma planları da göz önünde bulundurularak odalarda yapılır. Sayımın yapılış şekli, kurum güvenliğini tehlikeye düşürmeyecek biçimde odada bulunan hükümlülerin sayısı dikkate alınarak idare tarafından belirlenir.*

(9) *Arama ve sayımlar sırasında insan onuru ve haysiyetine saygı ile utanma duygusunun ihlal edilmemesi esastır. Bu kapsamda gerekli her türlü tedbir alınır.*

“(…)”

21. İlgili mevzuat hükümlerinden, ceza infaz kurumlarında yapılan sayımların yapılış usulünün idare tarafından belirleneceğinin öngörüldüğü, insan onuruna aykırı veya utanma duygusunu ihlal eder nitelikte olmadığı sürece sayım usulünün idarece takdir edilebileceği, dolayısıyla başvuru kapsamındaki sayımın yapılış usulüne ilişkin bu iddia bağlamında hak ihlaline varan bir uygulamanın bulunmadığı değerlendirilmiştir.

22. Başvuran, darp-cebir raporu almaya götürülmesine ilişkin ise; sevk sırasında mevsim şartlarına uygun kıyafet verilmediğini, kahvaltı yapmasına izin verilmeden götürüldüğünü ve mahkum kabul bölümünde aşağılayıcı muameleye maruz kaldığını iddia etmektedir.

23. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un “*Nakillerde alınacak tedbirler*” başlıklı 58’inci maddesine göre:

“(…)”

(2) *Hükümlü, havalandırma ve ışık durumu yetersiz araçlarla, eziyet verici veya onur kırıcı şekilde nakledilemez. Nakil sırasında alınacak tedbirler, hükümlünün firarını önleyici ve yukarıdaki fıkra yazılı engelleri gerçekleştirici sınırları aşamaz, birbirleriyle ve görevlilerle herhangi bir tartışmaya girmelerini engelleyici boyutları geçemez.*

“(…)”

(4) *Görevli nezaretinde yapılan nakiller sırasında hükümlünün iye ve bedensel ihtiyaçları giderilir.”*

24. Başvuran her ne kadar darp-cebir raporu almak için götürülürken yanına mevsim koşullarına uygun kıyafet alamadığını ve mahkum kabul bölümünde aşağılayıcı muameleye maruz kaldığını iddia etmişse de olayın yaz mevsiminde gerçekleşmiş olmasının yanında, incelenen güvenlik kamerası görüntülerinden, infaz ve koruma görevlilerinin ve nakilde görevli jandarma personelinin üzerinde de kısa kollu giysilerin bulunduğu görülmüş, başvuranın aşağılayıcı muameleye maruz kaldığına ilişkin herhangi bir emareye ise rastlanmamıştır. Başvuranın, kahvaltı etmesine izin verilmediği iddiasının ise soyut ve yeterince temellendirilmemiş olduğu değerlendirilmiştir. Öte yandan, başvuranın sağlık kuruluşuna götürülmek üzere Kurumdan çıkış yaptığı an ile Kuruma tekrar döndüğü an arasında yaklaşık 1.5 saatlik bir zaman diliminin bulunduğu anlaşılmıştır. Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde ve bir muamelenin kötü muamele olarak nitelendirilebilmesi için asgari bir sınırı aşması gerektiği de göz önünde bulundurulduğunda, söz konusu iddialar kapsamında kötü muamele olarak nitelendirilebilecek bir uygulamanın bulunmadığı değerlendirilmiştir.

25. Başvuru kapsamındaki bir diğer iddia, koğuşturma işleminin yetki unsuru bakımından mevzuata aykırı olduğuna ilişkindir.

26. “*Kötü muameleye maruz kalması nedeniyle mağdur olduğunu ileri süren kişilerin kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delil sunmaları gerektiğini de belirtmek gerekir.*” (AYM, *Beyza Metin*, B. No: 2014/19426, 12/12/2018, para. 45.).

27. 5275 sayılı Kanun’un “*Disiplin soruşturması*” başlıklı 47’nci maddesinin yedinci fıkrasına göre:

“Kurumun iç düzenini ve hükümlülerin yaşam ve beden bütünlüklerinin ciddi tehlike altında bulunması nedeniyle derhâl tedbir alınması zorunlu olan hâllerde, kurumun en üst amiri 49 uncu maddede belirtilen tedbirleri almakla beraber soruşturmayı başlatır. Bu hâlde infaz hâkimine bilgi verilir.”

28. 5275 sayılı Kanun’un “Yönetim tarafından alınabilecek tedbirler” başlıklı 49’uncu maddesine göre:

“(1) Yönetim, disiplin soruşturması yapılan hükümlünün odasını, iş ve çalışma yerini değiştirebilir, hükümlüyü kurumun başka kesimine nakledebilir veya diğer hükümlülerden ayırabilir.

(2) Kurumun düzeninin ve kişilerin güvenliklerinin ciddi tehlikeyle karşı karşıya kalması hâlinde, asayiş ve düzeni sağlamak için Kanunda açıkça belirtilmeyen diğer tedbirler de alınır. Tedbirlerin uygulanması, disiplin cezasının verilmesine engel olmaz.”

29. Başvuru kapsamında incelenen belgelerden, mezkûr olayın gerçekleştiği tarih olan 20/6/2023 tarihinde başvuran hakkında disiplin soruşturmasının başlatıldığı ve başvuranın tedbir amacıyla yaklaşık 1 gün süreyle geçici koğuşt tutulduğu, 21/6/2023 tarihinde alınan İdare ve Gözlem Kurulu kararıyla daha önce barındırılmakta olduğu koğuşa tekrar yerleştirildiği anlaşılmıştır. Bu bağlamda, Kurumun düzeninin ve asayişinin sağlanmasına yönelik olarak alınan tedbirin mevzuata uygun olduğu, Kurum Müdürünün bu tedbirin uygulanması hususunda bilgisinin olmadığı iddiasının ise başvuru dilekçesinde Kurum müdürlerinin olaydan haberdar olduğunun ifade edilmiş olması da göz önünde bulundurulduğunda soyut nitelikte bir iddiadan ibaret olduğu, dolayısıyla bu iddialar kapsamında hak ihlaline varan bir uygulamanın bulunmadığı değerlendirilmiştir.

30. Başvuran tarafından, 1 gün süreyle barındırıldığı geçici koğuşun fiziksel şartları ile ilgili olarak da iddialar ileri sürülmüş olup bu iddialar; pencerenin tam olarak kapanmaması nedeniyle koğuşun içerisinde soğuk olduğu, yatağın, battaniyenin ve yemek masasının temiz olmadığı, nevresim takımı ve yastık verilmediği, bulaşık deterjanı, bulaşık süngeri, çatal ve kaşık gibi ihtiyaçlarının giderilmediği, koğuşt sandalye olmadığı, koğuşt bulunan telefon kabininin elektriği kesilmiş olduğundan telefonla görüşme hakkını kullanamadığı hususlarına ilişkindir.

31. “Ceza infaz kurumlarının bütün bölümleri her zaman gerekli şekilde bakımlı ve temiz tutulmalıdır. Mahpuslar ceza infaz kurumuna kabul edildiklerinde kalacakları odalar veya diğer barınma alanları temiz olmalıdır. Mahpuslar, hijyen ve mahremiyetin gözetildiği sıhhi imkânlara her an ulaşabilmelidirler. Genel hijyenin sağlanması için her mahpusun, iklimine uygun sıcaklıkta ve mümkünse her gün, değilse haftada en az iki kez (veya gerekiyorsa daha sık olarak) banyo veya duş yapabilmesi için uygun tesisler sağlanmalıdır. Mahpuslar kendilerini, giysilerini ve kaldıkları yerleri temiz ve düzenli tutmalıdırlar. Mahpusların temizlik koşullarını yerine getirebilmeleri için ceza infaz kurumu yetkilileri onlara tuvalet malzemeleri de dâhil olmak üzere genel temizlik gereç ve malzemelerini sağlamalıdırlar.” (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Rec(2006)2-rev Sayılı Tavsiye Kararı, 11/1/2007, para. 19.)

32. “(...) Hücrelerin maddi imkânlarının yeterli olmaması, odanın ve pencerenin küçük olması gibi iddialar kötü muamele yasağı çerçevesinde incelenmesi gereken hususlardır. Ancak bu durumda dahi başvuru sahiplerinin iddialarının yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilmemiş birtakım karinelere dayanması gerekmektedir.” (AYM, Ahmet Yeter, B. No: 2014/5100, 16/2/2017, para. 39.)

33. 5275 sayılı Kanun’un “Hükümlünün barındırılması ve yatırılması” başlıklı 63’üncü maddesine göre:

“(…)

(2) Her hükümlüye yöresel iklime uygun nitelikte tek tip yatak ve yeterli sayıda yatak takımı verilir.

(...)

(4) Oda ve kısımlarda iklim koşulları göz önüne alınarak yeterli yer, ışık, ısınma, havalandırma ve hijyen sağlanır.”

34. 5275 sayılı Kanun’un “Hükümlünün telefon ile haberleşme hakkı” başlıklı 66’ncı maddesinin birinci fıkrasına göre:

“Kapalı ceza infaz kurumlarındaki hükümlüler, Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikte belirlenen esas ve usullere göre idarenin kontrolündeki ücretli telefonlar ile görüşme yapabilirler. Telefon görüşmesi idarece dinlenir ve kayıt altına alınır. Bu hak, tehlikeli hâlde bulunan ve örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir.”

35. Mezkûr Yönetmelik’in “Telefonla görüşme hakkı” başlıklı 74’üncü maddesinin ikinci fıkrasının (f) bendine göre:

“Hükümlüler görüşebilecekleri yakınlarından bir veya birden fazla kişi ile haftada bir kez ve bir telefon numarasıyla bağlantı kurarak kesintisiz görüşme yapabilir. Herhangi bir nedenle görüşme gerçekleşmemişse daha önceden bildirilen numaralardan bir diğeriyle görüşebilir. Konuşma süresi görüşme başladığı andan itibaren on dakikayı geçemez. Deprem, salgın hastalık, doğal afet gibi zaruri hâllerde Bakanlık kararı ile telefon ile görüşme süresi ve sayısı artırılabilir.”

36. Adı geçen Yönetmelik’in “Kurumların bakımı, temizliği ve ısıtılması” başlıklı 95’inci maddesine göre:

“(1) Kurumlarda; oda, yatakhane, atölye ve diğer ortak kullanım alanlarının temiz tutulmasına ve uygun zamanlarda havalandırılmasına özen gösterilir. Bu amaçla, gerekli araç ve gereçler kurum idaresince sağlanır.

(2) Kurumun bulunduğu yer ve iklim koşulları dikkate alınarak, kurum binası uygun sıcaklıkta tutulur.

(3) Kurum binasının bakımı, temizliği, ısıtılması ve tesisatında meydana gelecek hasar veya bozuklukların onarımından kurumun en üst amiri sorumludur.”

37. Bahsi geçen Yönetmelik’in “Diğer yükümlülükler” başlıklı 71’inci maddesinin birinci fıkrasının (ğ) bendine göre ise:

“Hükümlüler, yaşadıkları, çalıştıkları ve ortak etkinliklerde buldukları mekanların temizliğini yapmak zorundadır.”

38. Başvuranın, pencerelerin kapanmadığı ve bu sebeple koğuşun soğuk olduğu iddiasının, söz konusu tarihteki mevsim koşulları da göz önünde bulundurulduğunda yeterli temel ve dayanaktan yoksun olduğu değerlendirilmiştir. Fiziksel koşullar kapsamındaki; nevresim takımı ve yastık verilmediği, çatal ve kaşık gibi ihtiyaçlarının giderilmediği, koğuşta sandalye olmadığı iddialarının ise soyut ve yeterince temellendirilmemiş iddialardan ibaret olduğu değerlendirilmiştir.

39. Hijyen malzemelerine ve koğuşun temiz olmadığına ilişkin iddialarla ilgili olarak; bahsi geçen Yönetmelik’in 71’inci maddesi gereği, koğuşun temizliğinin yapılması başvurana ait bir yükümlülük olup Yönetmelik’in 95’inci maddesinin birinci fıkrasında geçen ve Kurumca temin edileceği ifade edilen araç ve gereçler ifadesinin, deterjan ve benzeri temizlik malzemelerini kapsamadığı ve bu türden malzemelerin kantinden temin edilmesi gerektiği değerlendirilmiş olmakla birlikte başvuran tarafından, bulaşık deterjanı, bulaşık süngeri gibi malzemeleri Kurum kantininden talep ettiğine ilişkin herhangi bir delil sunulmamıştır.

40. Telefonla görüşme hakkının kullanılmadığına ilişkin iddianın ise haberleşme hakkına ilişkin olup kötü muamele yasağı bağlamında incelenebilecek bir iddia olmadığı değerlendirilmiş, öte yandan başvuranın haftalık telefonla görüşme hakkının kendisine 25/6/2023 tarihinde kullanılmış olduğu anlaşılmıştır. Bu doğrultuda, söz konusu iddialar bağlamında başvuranın kötü muamele oluşturacak şekilde hak ihlaline maruz bırakılmış olmadığı değerlendirilmiştir.

41. Başvuranın darp-cebir raporu almak için götürülürken yanına mevsim koşullarına uygun kıyafet alamadığı ve kahvaltı etmesine izin verilmediği iddialarının yeterince temellendirilmemiş olduğu değerlendirilmiştir.

42. Tüm bu gerekçelerle birlikte, başvuranın söz konusu geçici koğuştaki sürenin yaklaşık 1 gün olduğu da göz önünde bulundurulduğunda, koğuştaki mevcut olduğu iddia edilen eksikliklerin kötü muamele yasağının ihlaline varacak boyutta asgari eşiği aşan bir niteliğe sahip olmadığı, dolayısıyla bu iddialar kapsamında muhatap Kurum tarafından kötü muamele yasağının ihlal edilmemiş olduğu değerlendirilmiştir.

43. Sonuç olarak; ceza infaz kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, yukarıda açıklanan nedenlerle başvurudaki iddialar kapsamında hak ihlaline varan bir uygulamanın bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

8/5/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Aışan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye